
Open forum

Werk, werk en nog eens werk

De periode rond de eeuwwisseling, met het magische jaar 2000 als orgelpunt, was van uitzonderlijke kwaliteit op het vlak van tewerkstellingscreatie. Er werd in sommige regio's opnieuw gedroomd van volledige werkgelegenheid en frictionele werkloosheid. Het duurde een tijdje vooraleer de conjuncturele omslag van begin 2001 geduid werd als het begin van een cyclische periode van laagconjunctuur met massale arbeidsuitstoot. Wegens 'andere prioriteiten' negeerde het beleid lange tijd een discussie ten gronde over een bijsturing van het werkgelegenheidsbeleid. Het was wachten op verkiezingslogans en een nieuwe Regering om het thema bovenaan de politieke agenda te plaatsen.

Een sterk bindmiddel van het paars regeerakkoord is de doelstelling om tegen het einde van de legislatuur enkele honderdduizenden jobs te creëren. Dit moet zowel de werkgelegenheidsgraad, die in 2002 zelfs gedaald was, verhogen alsook de financiering van de Sociale Zekerheid waarborgen. Vermits de onderhandelaars twijfelden aan de werkgelegenheidsdynamiek van een nieuwe conjuncturele heropleving, werd besloten om een Werkgelegenheidsconferentie te organiseren die zonder taboes alle mogelijke sporen moest kunnen bewandelen op zoek naar nieuwe jobs. Voor het Open Forum was dit, juist tien jaar na de federale en regionale werkgelegenheidsconferenties van 1993, een ideale aanleiding om nog eens uitgebreid in te gaan op diverse aspecten van het werkgelegenheidsbeleid.

Het regeerakkoord had reeds de contouren geschetst van de te bewandelen pistes die verder dienden geconcretiseerd. In de aanloop naar de banenconferentie lanceerden de sociale partners, traditioneel sterk betrokken bij dergelijke overlegondes, hun verlanglijstjes met prioriteiten rond zowel federale als regionale materies. Barbara Dessein (Steunpunt WAV) bundelde in een schematisch overzicht de standpunten van de belangrijkste

sociale partners rond een aantal topics zoals lastenverlaging, vorming en opleiding, sociale fraude en dienstencheques.

Een belangrijk werkdocument voor de Werkgelegenheidsconferentie was een studie van de Nationale Bank van België, waarin de situatie van de Belgische arbeidsmarkt haarfijn geanalyseerd en opgeroepen wordt om de krachten te bundelen om de jobachterstand op Europa in te halen. In een ruime samenvatting geeft Jan Smets (NBB) een toelichting bij de vernieuwde doelstellingen hieromtrent.

Aan de vooravond van de conferentie organiseerde het federaal Planbureau een studiedag over het arbeidsmarktbeleid waarop een aantal Belgische experts hun onderzoek voorstelden. We plukten drie bijdragen uit deze hoogstaande bloemlezing met zowel macro- als micro-economische invalshoeken.

Peter Stockman (Planbureau) legt aan de hand van een nieuw arbeidsmarktmodel uit waarom het effect van de loonlastenverlagingen van de periode 1995-2000 onderschat wordt en geeft de resultaten van bijkomende simulatieoefeningen die de impact op de langere termijn schatten.

Met een hervorming van de werkloosheidsverzekering in het vooruitzicht is het interessant om de standpunten van Bruno Van der Linden (IRES) over een optimalisering van de uitkeringen te vernemen. Hij volgt de internationale consensus over degressiviteit van de uitkeringen, maar pleit anderzijds voor een modulering ervan naargelang het profiel van de uitkeringsstrekkingen.

In een gedetailleerde analyse van tijdelijke aanwervingssubsidies in het kader van de Plusplannen en het Voordeelbanenplan gaat Maritza López Novella (Planbureau) na welke effecten deze subsidies hebben door het profiel te schetsen van de aangevonden werknemers, hun werkgevers en hun arbeidsprestaties. Een belangrijke conclusie is alleszins dat de jobs duurzamer zijn dan de subsidies.

Als voorzitter en drijvende kracht geeft minister van Werk en Pensioenen Frank Vandenbroucke een overzicht van de resultaten van de eerste fase van de Werkgelegenheidsconferentie, die vooral maatregelen met een of andere vorm van lastenverlaging bevat.

Omdat de regio's, verantwoordelijk voor het bemiddelings- en opleidingsbeleid, ook een grote vinger in de pap te brokken hebben, waren ze een volwaardige partner in het overleg. Als ervaren 'conférencier' geeft Fons Leroy (kabinet minister Landuyt) beschouwingen bij de elkaar opvolgende overlegondes en conferenties, en schetst hij de uitdagingen van het arbeidsmarktbeleid. Hij pleit ondermeer voor de verankering van de marktwerking via de reguliere trajectbegeleiding.

We hebben een aantal academici, gespecialiseerd in aspecten van het werkgelegenheidsbeleid, gevraagd om kort en krachtig enkele belangrijke resultaten van de Werkgelegenheidsconferentie te becommentariëren. Kort zijn de bijdragen niet geworden, maar wel bijzonder krachtig in de kritische evaluatie van sommige maatregelen.

Bart Cockx (IRES) heeft sterke twijfels bij de doelmatigheid van de bestaande en de nieuwe vormen van lastenverlaging voor de private sector. Hij pleit onomwonden voor een heroriëntering van de lastenverlagingen naar de lage lonen, maar herhaalt dat dit een dure maatregel blijft met een beperkte draagwijdte.

In zijn bijdrage laat Peter Van der Hallen (Steunpunt WAV) de opportuniteit van lastenverlagingen op ploegenarbeid in het midden, maar pleit op basis van Nederlands onderzoek voor het humaniseren van ploegenarbeid door dit differentieel te belonen in functie van de 'bezwaarlijkheid' van het ploegenstelsel.

Een belangrijk beleidsspoor naar meer werkgelegenheid voor laaggeschoolden is de uitbreiding van het systeem van dienstencheques. Jef Pacolet (HIVA) brengt verschillende argumenten aan om hiermee af te rekenen. Er dreigt een enorme substitutie van tewerkstelling tussen sectoren te ontstaan waardoor het netto-effect nihil zou kunnen worden. Maar ook de sluipende privatisering in de personenzorg is volgens hem een doorn in het oog. Meer garanties voor werkgelegenheidscreatie ziet hij in een nieuwe fase van veralgemeende arbeidsduurvermindering die in het verleden de arbeid effectief herverdeeld heeft.

Ook vragen bij de maatregelen met financiële stimuli bij herplaatsing van werknemers die getroffen worden door een herstructurering. Anneleen Forrier en Luc Sels (KUL, departement TEW) hebben geen probleem met de compensatie door de overheid van de kosten voor outplacement aan de herstructurerende werkgever, maar vragen zich af waarom ook de betrokken werknemer zelf en de nieuwe werkgever financieel gestimuleerd moeten worden.

Ten slotte ook een bijdrage over een blinde vlek van de Werkgelegenheidsconferentie, die nochtans een essentieel deel uitmaakt van het regeerakkoord. An Marchal (HIVA) tekent de krijtlijnen van een efficiënt beleid tegen fiscale en sociale fraude. Ze bepleit vooral een toenadering en sterke samenwerking tussen de verschillende departementen en diensten alsook een vereenvoudiging van de sociale wetgeving en een harmonisering van het sociaal handhavingsrecht.

*Francis Holderbeke
Steunpunt WAV*